

Datum 2011-02-28
Dnr 301-3954-2010

**Synpunkter från samverkans-
myndigheter och organisationer**

Energimyndigheten
Boverket
Skogsstyrelsen
Länsstyrelserna
Naturvårdsverket
Jordbruksverket
Västra Götalandsregionen
Trafikverket
Sametinget
Lantmäteriet
Tillväxtverket

Synpunkter inför återrapporteringen av uppdraget om den europeiska landskaps- konventionens tillämpning i Sverige

Inledning

Riksantikvarieämbetets uppdrag om den europeiska landskapskonventionens tillämpning i Sverige har inneburit samverkan med ett antal myndigheter och organisationer. De som bjudits in till samverkan har också getts möjligheten att under en mycket begränsad tid, kort kommentera Riksantikvarieämbetets återrapportering inför färdigställandet. Samtliga deltagare i arbetsmötet 2011-02-02 har beaktat denna möjlighet. Till rapportförslaget ställdes också tre frågor:

1. Hur ser ni på Riksantikvarieämbetets förslag att peka ut er myndighet som en av de 8 myndigheter som ges ett samordnande ansvar?
2. Ser ni något behov av att lyfta in formuleringar om följduppdrag som rör er myndighet i redovisningen?
3. Ser ni några konsekvenser över förslagen som Riksantikvarieämbetet bör upplysa regeringen om i återrapporteringen?

Nedan följer en sammanställning av inkomna synpunkter med Riksantikvarieämbetets avslutande kommentarer.

Energimyndigheten

Energimyndigheten noterar att i förslaget till avrapportering ges flera myndigheter ett samordnat ansvar för tillämpningen av landskapskonventionen. Mot bakgrund av detta förslag är det viktigt att det sker en tydlig ansvarsfördelning mellan medverkande myndigheter.

1. Energimyndigheten noterar att förslaget om vilka myndigheter som ska ges ett samordnande ansvar inte omfattar myndigheten. Däremot kan detta ske efter behov.

Energimyndigheten är en riksintressemyndighet för vindkraft som i hög grad har en landskapspåverkande effekt. Något som också ska tas i beaktande är att det är en energikälla som är under framväxt. Frågan är högst aktuell i många landskap i Sverige. Detta gör att vi är minst lika berörda som många andra myndigheter som anges i förslaget. Energimyndigheten, och särskilt dess vinderhet, bör vara delaktiga i arbetet för att kunna belysa viktiga perspektiv för förnybar energiutbyggnad i relation till landskapspåverkan.

Riksantikvarieämbetet

Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post riksant@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 59994-4
Bankgiro 5052-3620

2. Eftersom att ansvarsfördelningen inte är riktigt klar än så är det svårt att beskriva följduppdrag i detta skede. Energimyndigheten nämns inte heller som en myndighet med ett samordnande ansvar.
3. I detta skede är det svårt att bedöma konsekvenser av förslaget.

Arbetet med att besvara frågorna har skett i nära samråd med Energimyndighetens Vindenhet.

Boverket

Boverkets svar på Riksantikvarieämbetets frågor:

1. Boverket ser positivt på att vara en av de 8 myndigheter som pekas ut att ha ett samordnande ansvar.
2. Boverket föreslår att pilotprojekt bör tillskapas och att extra resurser krävs för ett sådant arbete. Behovet bedömt till 3 Mkr/år i 3 år. Boverket vill även lyfta fram stadsutveckling som ett pilotprojekt. De föreslagna pilotprojekten bör då ledas av den myndighet som har huvudansvar för det regelverk som står i fokus.
3. Nya uppgifter för Boverket och andra myndigheter i samordningsgruppen medför nya och utökade arbetsuppgifter. Dessa bör anges i regleringsbrevet. Ett sätt att stödja arbetet kan vara att i regleringsbrevet för myndigheterna anslå utvecklingsmedel som samordningsgruppen disponerar och fördelar.

Övriga synpunkter

Boverket vill lyfta fram betydelsen av att peka på staden som landskap. Det behöver förtydligas i många sammanhang, att även städer är landskap som omfattas av konventionen. Med anledning av betydelsen att se stadsutveckling i ett landskapsperspektiv, borde kanske SKL komma in tidigare i processen.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen ställer sig positiv till Riksantikvarieämbetets förslag och kan tillstyrka förslaget med tillägget att berörda delar av näringslivet bör ingå i ett landskapsforum. Inga övriga synpunkter.

Länsstyrelserna

Länsstyrelsernas synpunkter översändes via Länsstyrelsen i Södermanlands län.

1. Det är naturligt att det samordnande organet på regional nivå är respektive länsstyrelse. Länsstyrelsen i Södermanlands län är villig att ta på sig ansvaret som samordnare mellan länsstyrelserna i kraft av att Länsstyrelsen

- har särskilda uppdrag att hålla samman utvecklingsarbetet inom kulturmiljöområdet. Detta innebär bland annat att länsrådet är samordningsansvarig för kulturmiljöfrågorna och därmed har regelbundna kontakter med Riksantikvarieämbetet i andra frågor samt ingår i Kulturrådets samverkansråd för den nya regionala modellen för statens stöd till regional kulturverksamhet.
2. Länsstyrelserna föreslår att berörda myndigheter i 2012 års regleringsbrev får i uppdrag att ingå i den särskilda samverkansgrupp som leds av Riksantikvarieämbetet. Det är då naturligt att uppdraget i konsekvens med vad som anges i punkt 1 ges till Länsstyrelsen i Södermanlands län.
 3. Vi föreslår att Riksantikvarieämbetet ber att få återkomma i frågan inför arbetet med Rb för 2012 efter samråd med berörda myndigheter.

Övriga synpunkter

Mot bakgrund av kommunernas nyckelroll i systemet föreslås att Riksantikvarieämbetet tydligare markerar en ambition att föra dialog med förslagsvis SKL hur kommunerna skall stimuleras att utveckla synsättet. När det gäller den praktiska hanteringen i dialogen stat-kommun har länsstyrelsen en samordnande och stödjande roll men principerna för hur detta kan ske kan med fördel diskuteras med SKL.

Naturvårdsverket

Som svar på Riksantikvarieämbetets förslag till avrapportering och de särskilda frågorna vill Naturvårdsverket framhålla följande:

Vi stödjer helt Riksantikvarieämbetets förslag till utgångspunkt för arbetet, att berörda myndigheter ansvarar självständigt för europeiska landskapskonventionens tillämpning, uppföljning och utvärdering inom sina verksamhetsområden.

Naturvårdsverket ifrågasätter däremot starkt förslaget på ett gemensamt ansvar för en myndighetsgrupp, utan vidhåller vårt förslag att en myndighet - förslagsvis Riksantikvarieämbetet - tilldelas samordningsansvaret. Naturvårdsverket deltar gärna i en rådgivande grupp kring övergripande samordningsfrågor.

Naturvårdsverket ser inget skäl att föreslå förändringar vad gäller uppdraget om regionala landskapsstrategier.

Jordbruksverket

Jordbruksverket har tagit del av förslagen och ställer sig bakom dem, med förbehåll för kommentarerna nedan.

1. Det är bra under förutsättning att tillräckliga resurser skjuts till och att ansvaret tydliggörs i regleringsbrev, instruktion eller genom särskilda uppdrag.
2. Nej, inte specifikt, men jämför punkten (g) nedan.
3. Samordningsarbetet, inklusive regelbundna uppföljningar och utvärderingar, kommer kräva löpande resurser. Initialt kommer det krävas särskilda resurser för att bygga upp ett system för uppföljning och utvärdering. Det kommer också krävas särskilda resurser för avgränsade utredningsuppdrag.

Övriga synpunkter

(a) Jordbruksverket vill understryka vikten av att så långt som möjligt använda, eller utveckla, befintliga, kända och brett accepterade samverkansstrukturer, inte minst miljömålsapparaten.

(b) Med tanke på kommunernas ansvar för fysisk planering bör dessa, förslagsvis genom SKL, vara representerade i samordningsgruppen.

(c) Är "landskapsforum" tänkt som en årlig konferens? En sådan bör i så fall kompletteras med ett permanent webbforum, där aktiviteter kan annonseras, rapporter publiceras, debatt föras, m.m.

(d) Det kan vara lämpligt att komplettera eller utveckla förslagen om landskapsforum och genomförandeplattform med skrivningar som tydliggör vikten av ad hoc-samverkan kring konkreta frågeställningar. Allmänna, breda mötesplatser och strategier kan behövas, men lika viktigt är att det finns mandat och incitament för olika aktörer att självmant ta initiativ till operativa samarbeten.

(e) Såväl näringsliv som ideella organisationer bör nämnas explicit som viktiga parter i genomförande av konventionen. Dessa parter bör finnas med i såväl övergripande sammanhang (landskapsforum, genomförandeplattform) som i ad hoc-samarbeten kring konkreta frågeställningar.

(f) Det är bra att berörda myndigheter ska ta ett självständigt ansvar för uppföljning och utvärdering. Samtidigt kan det finnas behov av övergripande kartläggningar och

analyser för att leva upp till ELC:s intentioner om helhetssyn. Frågan om syntesarbete bör hanteras inom genomförandeplattformen (se sista punkten).

(g) I uppföljnings- och utvärderingsarbetet bör även ingå att föreslå eller vidta åtgärder (inkl styrmedel) för att hantera landskapsproblem. Behoven av åtgärder och styrmedel kan lätt förbises om de inte lyfts fram.

(h) Inom ramarna för en genomförandeplattform bör ingå att bedöma utrednings- och övervakningsbehov och att formulera uppdrag exempelvis vad gäller syntesarbete och övergripande landskapsövervakning. Frågor om resurstilldelning för olika typer av uppdrag, liksom vem som ska utföra dem, bör också beredas inom genomförandeplattformen.

Västra Götalandsregionen

Ärendet har föredragits vid Västra Götalandsregionens kulturnämnds presidium 2011-02-23. Presidiet och ordförande har uttalat att på grund av den korta remisstiden kan Västra Götalandsregionen inte avge ett formellt remissvar. Samtidigt ser Västra Götalandsregionen fram emot att delta i det fortsatta arbetet.

Angående arbets- och organisationsformer: Staten har sitt ansvar. Primärkommuner, regionkommuner och landstingskommuner har sina speciella ansvar. Det är alltid i dessa kommuner som landskapskonventionen ska genomföras. Landskapskonventionen har uppenbar koppling till fysisk planering, men genom social, ekonomisk och annan planering styrs landskapets nyttjande. De drivkrafter och instrument utöver fysisk planering kan vara väl så viktiga och landskapspåverkande. Därför bör kommuner och regioner ges en särskild roll i det fortsatta arbetet.

Vad gäller regionkommunerna har dessa övertagit ansvaret för den regionalekonomiska utvecklingen från länsstyrelserna i sina respektive län. Detta ger regionkommunerna en särställning nationellt. Regionkommunerna har också en särställning genom den nyordning som inrättats på det kulturpolitiska området, där staten delegerat bidragsfördelning avseende en del av det kulturpolitiska arbetsområdet.

Frågan om nya EU program, särskilt med hänvisning till CAP och regeringens/myndigheternas möjligheter att föra offensiva förhandlingar i frågor som är landskapspåverkande, borde lyftas in i rapporten.

Viktigt i sammanhanget är också betydelsen av manifestationer. Enklast görs detta genom att koppla europeiska landskapskonventionen till andra större manifestationer nationellt/europeiskt, som exempel kan nämnas European Maritime Day, European Heritage Day med flera. Detta kan naturligtvis göras utan regeringens medverkan, samtidigt kan ett uppdrag stödja viljan att verkligen göra det i praktiken.

Trafikverket

Trafikverket har beretts möjlighet att ta del av Riksantikvarieämbetets föreslagna remissvar till regeringen avseende "Avrapportering av regeringsuppdraget angående den europeiska landskapskonventionens tillämpning i Sverige". En mindre krets inom Trafikverket har tagit del av materialet, diskuterat detta och lämnar här några synpunkter med utgångspunkt från de frågor som ställts. Allmänt instämmer vi i Riksantikvarieämbetets förslag som är intressant och har en bra balans mellan egenansvar och myndighetssamverkan.

Landskapskonventionen innebär ett viktigt nytt inslag som om det hanteras rätt kan innebära en rad fördelar för infrastrukturplanering och byggande. Det pågår redan ett arbete inom Trafikverket där konventionens implementering i verksamheten diskuteras inom flera verksamhetsområden. Att Trafikverket ingår i samordningsgruppen uppfattar vi därför som självklart.

Riksantikvarieämbetet pekar i svaret på behovet av att motiven för myndigheternas ansvar, samordningsuppgifter och organisation skrivs in i respektive myndighets regleringsbrev. Vi instämmer i att det är viktigt att detta kommer till uttryck i regleringsbrev, instruktioner eller ges i form av särskilda uppdrag. Ett sådant uppdrag till Trafikverket kunde konkret vara att ta fram en handlingsplan för konventionens implementering inom infrastrukturen, med utgångspunkt från förebildliga projekt.

Konsekvenserna av landskapskonventionens implementering bör för Trafikverket i huvudsak vara positiva. I övrigt är det i dagsläget svårt att se några andra praktiska och ekonomiska konsekvenser.

Sametinget

Sametinget har inte några särskilda synpunkter på förslaget till avrapportering.

Lantmäteriet

Riksantikvarieämbetet föreslår att Lantmäteriet inte ska ha någon aktiv roll i samordningsgruppen utan endast ansvarar för att konventionens tillämpning inom sitt eget ansvarsområde. Förslaget är bra och Lantmäteriet har därmed inte någon erinran (fråga 1).

När det gäller ansvarsfördelning för återrapporteringen är det lämpligt att Riksantikvarieämbetet har den samordnade rollen (fråga 3). Då skulle också Riksantikvarieämbetet kunna ansvara för att det finns ett forum för att samverka kring de strategiska frågorna inom konventionen (fråga 2).

Tillväxtverket

Tillväxtverket ställer sig bakom förslaget om att berörda myndigheter självständigt ansvarar för konventionens tillämpning inom sina respektive verksamhetsområden.

Tillväxtverket ställer sig bakom förslaget att en mindre gruppmyndigheter (däribland Tillväxtverket) ges ett gemensamt, övergripande samordningsansvar för landskapskonventionens tillämpning och utveckling.

Tillväxtverket har inga invändningar kring Riksantikvarieämbetets föreslagna roll att sammankalla samordningsgruppen för konventionen.

Tillväxtverket vill betona vikten av att berört departement tar ställning till eventuell roll och ansvar för myndigheterna som ska ingå i arbetet. Huruvida detta behöver tydliggöras i respektive myndighets regleringsbrev, instruktion eller genom särskilda uppdrag är däremot svårt att uttala sig om utifrån nuvarande information. Är tanken att deltagande myndigheter ska agera inom befintliga verksamhetsområden så behöver inte Tillväxtverket något förtydligande. Däremot om rollen kräver ytterligare insatser och en högre ambitionsnivå, ser Tillväxtverket att detta bör stämmas av med berört departement och förtydligas.

Tillväxtverket ställer sig bakom förslaget att gruppen av myndigheter med samordningsansvar ansvarar för att befintliga mötesforum, kommunikationskanaler och kontaktytor inom respektive verksamhetsområde nyttjas för att etablera konventionen.

Tillväxtverket är tveksamma till behovet av att skapa en specifik återkommande mötesplats för frågor som rör tillämpning och utveckling av landskapskonventionen – ett nationellt landskapsforum. Tillväxtverket förordar att nytta redan befintliga mötesplatser och forum.

Tillväxtverket har inga invändningar i sak att berörda myndigheter tar ansvar för uppföljning och utvärdering av konventionens tillämpning inom sina respektive verksamhetsområden samt att Riksantikvarieämbetet ges en samordnande roll för åiterrapporteringen. Däremot har Tillväxtverket ingen möjlighet att med föreliggande material värdera nyttan och genomförbarheten av en gemensam modell för uppföljning.

Tillväxtverket ställer sig positiv till behovet av att en plattform för Sveriges arbete med tillämpningen av landskapskonventionen.

Tillväxtverket ställer sig tveksam till behovet av att upprätta särskilda handlingsplaner för respektive myndighet.

Tillväxtverket har inga invändningar avseende förslaget att ett utvecklingsarbete initieras av samordningsgruppen när det gäller den regionala och kommunala tillämpningen av konventionen.

Riksantikvarieämbetets kommentarer

Synpunkter av redaktionell art, förtydliganden och liknande har arbetats in i rapporttexten. Förslag som rör exempelvis mötesformer, pilotprojekt, behovet av utökade resurser och ekonomi m.m., är av den karaktären att Riksantikvarieämbetet anser att de kan tas omhand i nästa steg i det fortsatta arbetet med landskapskonventionen.

Riksantikvarieämbetet uppfattar att merparten av de tillfrågade ställer sig positiva till framförda förslag. Den tydligaste invändningen mot Riksantikvarieämbetets huvudförslag kommer från Naturvårdsverket, som ifrågasätter förslaget med ett gemensamt ansvar för en myndighetsgrupp och vidhåller tidigare framfört förslag att *en* myndighet tilldelas samordningsansvar - förslagsvis Riksantikvarieämbetet.